

Kendine gülebilmemenin asil sırrı

Demet Elkâtip

“Çay, başlı başına bir sanattır ve en soylu kimliğine bürünebilmesi için bir ustanın eline ihtiyacı vardır. Nasıl resmin iyisi kötüsü varsa –genelde kötüsü vardır- çayın da iyisi ve kötüsü vardır. *Titian* ya da *Sesson* gibi resim yapmanın kesin kuralları olmadığı gibi mükemmel çay yapmanın da tek bir tarifi yoktur. Her yaprağın hazırlanışının kendi bireyselliği, su

ve ısıyla olan kendine özgü uyumu ve kendi hikâye anlatma üslubu vardır. *Mutlak güzel* her zaman onun içinde bulunmalıdır...”¹

Hayata dokunan estetik unsurların çayla bütünleştiği, dile geldiği, “mutlak güzeli” nesnelere birleştirdiği bir sergi sunuyor David Bernstein Salt Galata’da. *Stories of Obsessys* (Merakı Mucip

1 Çay ve Zen, Okakura Kakuzo, çev. Barış B. Acar, Maya Kitap, 2014, s. 87.

David Bernstein Salt Galata'daki performansında katılımcılarla çay içip, hayatlarında iz bırakan nesnelere üzerine söyleşi yaptı

Nesne Hikâyeleri) projesinde Bernstein bu sergiyi oluşturmak için özel olarak aldığı nesnelere yanında, kullandığı ya da aile yadigarı olan parçaları bir araya getiriyor. Hemen hemen bütün objeler cinsel çağrışımlar içeriyor. Zira nesnelere vücut ile alakalı, doğal olarak yemek/içmek de vücut ile bağlantılı, “yemeği içimize alıyoruz”, yemek ve içmek için kullandığımız nesnelere de vücudun uzuvlarıyla ilişki içinde...

Teksas, San Antonio'lu olan Bernstein'ın Uzak Doğu yeme-içme ritüellerine karşı özel ilgisi işlerinde birbir gözlemleniyor. Hayatın içindeki küçük dokunuşlardan yola çıkarak oluşturduğu Çay Seremonisi'nde de Japon çay kültürünün izleri belirgin. Yere yerleştirilen platformun üzerine İstanbul'a uygun olacağını düşünerek koyduğu halıda sunuyor nesnelere

ni. Hepsi bir araç ve her birinin bir hikâyesi var, ayrıca izleyiciye yeni hikâyeler oluşturma imkânı sunuyor.

Finlandiyalı bir balıkçı figürüyle oluşturulmuş Çin malı porselen demliğin alt kısmındaki balığın ağzından dökülen çay, “Çay dediğin balığın ağzından içilir” deyişiyle bütünleşiyor ve Bernstein'e göre, Chuang Tzu'nun Taoculuk felsefesine dair kitabındaki “balıkların mutluluğu” diyaloguna bir gönderme yapıyor:

Huei Tzu, “Sen bir balık değilsin. Balıkların mutluluğunu nasıl bilebilirsin?” dedi. Chuang Tzu cevap verdi: “Sen de ben değilsin. Balıkların mutluluğunu bilmediğimi nasıl bilebilirsin?”

Bilinen hikâyelerin akıl karıştırıcı, muzip parçalarla bir araya geldiği bir sergi Bernstein'inki. Balığın ağzından dökülen çayı burun şeklindeki bir fincandan içmeyi seviyor. Her gün gördüğümüz nesnelere farklı bir şeye dönüştürüyor; “maske-don-gülen-penis-burun”u masasına koyduğunda üzerine telefonunu yerleştirip kız arkadaşıyla videolar izleyebiliyor. “Sanatın kullanılabilir olmasını gerçekten seviyorum.”

Çayı seçmesinin nedeniyse kahve yerine çayı tercih etmesi; çayın çeşitliliğini, hazırlanış sürecini, suyla birlikteliğini seviyor. Kavram olarak çayı seçmesini yaşam tarzına bağlıyor. Atölyesine gelenlere çay ikram etmesi onun konukseverlik göstergesi, insanlara hoş geldin demenin bir aracı. Salt'taki seremonide de katılımcılara çayı sunduktan sonra birkaç saniye konuşmamalarını, sadece çayın tadına bakmalarını, hissetmelerini istedi. Sonra da katılımcılardan hayatlarına dokunan nesnelere ilgili hatırladıklarını anlatmalarını... Yani bir anlamda, “çay bahane, sohbet şahane” durumu.

“... Çünkü Çayizm keşfedebileceğiniz güzelliği saklama sanatıdır. Ortaya çıkarmaya cesaret edemediğinizi işaret etme sanatıdır. Kendinize gülebilmemenizin asil sırrıdır. Sakin ama bütünleşmiş mizahın kendisidir. Bu nedenle tüm gerçek mizahçılar çay filozofları sayılabilirler.”²

Bernstein'in da mizahla çayı bir araya getirmesinin temelinde Çayizmin izlerini aramak beyhude bir çaba olmaz. Basit, “yaramaz” bir plastik kaşık, botanik bahçesinden alınmış ahşap obje, sigaralığı çağrıştıran refleksoloji aleti, dondurma çubuğu, öğretmen olan büyükbabasının *pointer*'ı, fincanlar, patlıcan benzeri obje sergisinde sunduğu nesnelere bir kısmı.

“Anlamlandıramadığınız şeylere merak sarıyor musunuz? Bir esere dokunmak hoşunuza gidiyor mu? Yüzü olan şeyleri beğeniyor musunuz? İnsan anatomisini andıran bir eşyanız var mı? Nesnelere ruhu olduğuna inanıyor musunuz?” diyerek sorularını çoğaltıyor Bernstein. Kendi dünyasını sunarken katılımcıların da kafasında bambaşka hikâyeler oluşturmasını istiyor bir

2 age. ss. 83-84.

anlamda. Nesnelere olan ilişkinizi sorgulayabileceğiniz, çocukluğunuza geri dönüp, basit bir objenin sizde bıraktığı izlerle yeniden karşılaşabileceğiniz bir sergi, “Obsessys”. Eşyanın hissiyatına dair yeni çağrışımlara ve eklemelere açık. Başta da belirttiğim gibi cinsel kodlarla yüklü.

David Bernstein’in çalışması Salt Galata’daki Tanımsız Hizmetler Bürosu’nun projesinin içinde yer alıyor. Chris Evans, John Ziqiang Wu, Danna Vajda, Fiona Connor, Aaron Flint Jamison, JUNZIOUI, Rosa Sijben, SKART ve Corridor Project Space’in işlerinin bulunduğu sergide izleyicinin gözlemleri yanında “katılımcı” olması da amaçlanıyor. Benim de katıldığım John Ziqiang Wu ile gerçekleştirilen çizim seansı sanatın olanaklarını ve aynı zamanda “olanaksızlığını” paylaşma, görme açısından keyifli bir deneyim oldu.

David Bernstein’in “Obsessy Çay Seremonisi”ne dönersek, iki kişi arasında, tamamen sezgilere dayalı, bir nesneye bakıp aynı anda kelime söyleme oyununa ithafen bu *Obsessy* için arkadaşlarıyla yazdığı “Aynıandacı Şiiri” ile sonlandıralım yazıyı:

Ağacın öz kesitinden büklümlü maske
Çember hayalet suratu, kabukta hayalet
Kabuklu hayaletin geciken dalgalanışı
Mürekkep balığı sarmal dalgakıran ruh
çukuru
Okyanus girdabı dokunaç barınağı
Pavurya kalamar yosun yuvası
Plankton suşi sünger.

Tanımsız Hizmetler Bürosu, Merakı Mucip Nesne Hikâyeleri
projesi sergisi 15 Temmuz’a dek Salt Galata’da izlenebilir.